

УДК 81(08)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ №22510-12410Р від 30.01.2017

«**Філологічні діалоги**»: збірник наукових праць. На пошану Олександра Зарудняка (до 100-річчя від дня народження). Ізмаїл : РВВ ІДГУ. 2022. Вип. 9. 240 с.

Збірник «Філологічні діалоги» публікує наукові статті з актуальних проблем лінгвістики, літературознавства та методики навчання філологічних дисциплін. Видання адресовано науковцям, учителям, аспірантам і студентам гуманітарних галузей, широкому колу шанувальників національної науки, освіти й культури.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Галина Райбедюк – кандидат філологічних наук, професор кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету, **головний редактор**.

Тетяна Шевчук – доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології та світової літератури, **заступник головного редактора**.

Тетяна Бикова – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Сидір Кіраль – доктор філологічних наук, професор, Почесний професор Ізмаїльського державного гуманітарного університету, завідувач відділу національної бібліографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, заслужений діяч науки і техніки України.

Григорій Клочек – доктор філологічних наук, професор, Почесний професор Ізмаїльського державного гуманітарного університету, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка, заслужений діяч науки і техніки України.

Андрій Колесников – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератур Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Галина Корбич – доктор габлітований гуманістичних наук, професор Університету імені Адама Міцкевича в Познані (Польща).

Руслана Мельникова – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Джина Аурора Некула – PhD, доцент, декан факультету транскордонного співробітництва Галацького університету «Нижній Дунай» (Румунія).

Наталія Няголова – PhD, доцент Великотирнівського університету імені св. Кирила та Мефодія (Болгарія).

Галина Олейникова – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Володимир Погребенник – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Олег Рарицький – доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

Ольга Ходацька – учитель української мови та літератури Київської гімназії-інтернату № 13, учитель-методист, член Української асоціації письменників художньо-соціальної літератури, член Національної спілки журналістів України.

Ірина Циганок – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету, **відповідальний редактор**.

Фелікс Штейнбук – доктор філологічних наук, професор Університету Коменського у Братиславі (Словаччина).

Рецензент – доктор філологічних наук, професор кафедри мовної та загальногуманітарної підготовки іноземців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, віце-президент з соціально-гуманітарних питань Міжнародної академії освіти і науки **Людмила Рева-Лєвшакова**.

Друкується за ухвалою вченої ради Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 22 грудня 2022 р.)

UNICHECK

Тексти публікацій були перевірені за допомогою системи пошуку ознак плагіату Unichesk в рамках проєкту підтримки наукових університетських видань.

© Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2022

Олена БОНДАРЕВА
(м. Київ)

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ П'ЄС ПРО ВІЙНУ: ЧИТАЄМО, СТАВИМО, ОБГОВОРЮЄМО

Війна та віртуальний простір сучасної української драми – окремий дуже цікавий аспект для аналітичних міркувань. Але найперше – ми маємо зафіксувати ті процеси, які пришвидшено відбуваються у нашій культурі, й ті ресурси, які роблять сучасні культурні продукти відкритими та доступними назагал. Після 24 лютого 2022 року маємо кілька віртуальних територій, де накопичуються драматургічні твори про сучасну російську агресію, яка для українців стала війною за власну ідентичність.

На сайті Національного центру театрального мистецтва імені Леся Курбаса спочатку з'явився віртуальний кластер «На часі» [6], до якого були включені не лише найновітніші тексти про війну, але й ті, що створені ще 2014 року, а деякі – навіть раніше, у невідворотному передчутті війни: ця інтенція звучить у підзаголовку «Вісім п'єс і дев'ятий рік війни». Добірку упорядкував драматург Олег Миколайчук. Це позиціонувалося як початковий етап проєкту, до якого можуть бути залучені нові п'єси, створені вже після 24. 02. 2022 р. Центр Курбаса запропонував театрам долучатися до втілення воєнних п'єс, а критикам – до їх висвітлення, адже «нашій армії важливо знати, що театральні діячі не байдужі, що вони поруч зі своїми захисниками, своїм народом. Драматурги свій творчий вибір зробили і сподіваються на підтримку театральних колег. Форми втілення можуть бути різними – від сценічних та онлайн-читань до вистав. Тексти у доступі на сайті» [6].

У цій добірці спочатку було 10 текстів 8 драматургів: «Пекельна дорога до Раю» Ярослава Верещака, «Подаруй мені смак сонця» Олександра Вітра, «Боятися нема сенсу» Andy Iva, «Каштан і Конвалія» Олега Миколайчука, «ОТВЕТКА@UA», «Загублені в тумані» та «Закрите небо» Неди Нежданой, «Трубач» Інни Гончарової, «До-дієз шостої октави» Ігоря Юзюка, «Молитва за Елвіса» Марини Смілянець. Хоча насправді навіть у цих авторів були ще п'єси про війну, які не увійшли до названої віртуальної антології.

З цього проєкту виросла повноцінна віртуальна антологія «Неназвана війна», теж позиціонована драматургами Центру Курбаса як драматургічний спротив російській агресії: «Її тема – сучасна війна, ймовірно наймасштабніша за технічним рівнем зброї, жаклива тотальністю нищення: геноцидом українського народу, вбивством всього живого і руйнацією неживого. Але назви її ще не існує, навіть слово “війна” уникають. Ворог називає її “спецоперація”, міжнародні ЗМІ часто вживають слово “конфлікт”, в Україні період після 24 лютого називають “вторгненням” а до цього була то АТО, то ООС. Проте навіть називаючи війну війною, губляться у визначеннях: раніше вона була “гібридною”, зараз називають “великою”, “повномасштабною”, “російсько-українською”, а часом і “третьою світовою”, адже вона кардинально змінила світ, але по суті лишається “неназваною” остаточно. Темою цього протистояння, його витокami, передбаченнями, різними етапами і об'єднані п'єси. Ця війна має бути “названою”, а травматичний досвід перекладений мовою драматургії, театру, загалом мистецтва України» [5], – йдеться у невеличкій передмові до цієї віртуальної колекції.

Зараз у цьому віртуальному хабі є 12 драматургічних текстів 13 авторів, причому критерії відбору п'єс були доволі жорсткими щодо їх високого художнього рівня («Боятися нема сенсу» Andy Iva, «Люби-мене-не-кинь» Ольги Анненко, «Принц і жінка» Анни Багряної, «Подаруй мені смак сонця» Олександра Вітра, «Трубач» Інни Гончарової, «Захриплий голос тиші» Олега Миколайчука, «Море залишиться» Олега Михайлова, «Закрите небо» Неди Нежданой, «Достоту обрані» Володимира Сердюка, «Вона+Війна»

Світлани Спасиби та Катерини Чепури, «Молитва за Елвіса» Марини Смілянець, «Напередодні» Дмитра Тернового).

На ресурсі «Драматург» [4] Володимир Сердюк теж створює окремих кластер «Війна. WAR», в якому вже розмістив українською та англійською мовами насамперед власні тексти («Чи я застарий для війни?», «Рівень тиску, частота пульсу», «На переправі через ріку Кальміус», «Гамарджоба» (у колекції «Неназвана війна» вони об'єднані у єдиний драматургічний цикл «Достоту обрані»), а також п'єсу «Штик» Алекса Боровенського. Зауважимо, що цей сайт і раніше друкував кілька драматургічних текстів, присвячених попередній фазі російсько-української війни («Діалог зі снайпером» Жанни Безп'ятчук, «Палаючий березень, або на східному фронті “перемир'я”» Віктора Горбика, «Батяри, брати батяри» Олексія Дроздовського, «Некстмодерний народ» Миколи Істина), проте Володимир Сердюк не включає їх до розділу «Війна. WAR», позиціонуючи таким чином цей розділ як територію для п'єс, створених після 24 лютого 2022 року.

Найчисельнішу добірку сучасних українських п'єс, присвячених війні у її новій фазі, пропонує веб-портал «UKRDRAMACHUB». Там створено окрему відкриту віртуальну збірку п'єс «Війна. 24 лютого 2022» [2], для якої розроблено свій дизайн обкладинки. Станом наразі до неї уже включено 62 тексти 38 авторів (Алекс Вуд «Частини нашого тіла»; Олена Астасьева «Херсон. Дневник оккупації», «Словник емоцій воєнного часу»; Ірина Бесчетнова «А*», «Життя перемагає смерть», «Космонавти»; Ігор Білиць «Рускій воєнний»; Тимофій Бінюков «Внутрішній (постдокументальний) монолог...»; Наталя Блок «Наші діти», «То сни під час війни», «Я хочу зупинитися»; Андрій Бондаренко «Мир і спокій», «Синдром уцілілого»; Андрій Водов «Одного разу, в Україні»; Анна Галас «Хроніки евакуйованого тіла і загубленої душі»; Олена Гапеева «В землі»; Ірина Гарець «Непереможняша», «Садити яблуні», «Онкорашка», «Гвіздок надії»; Блія Гончар «Retaliation»; Оксана Гриценко «Обісцяний БТР»; Ніна Захоженко «24 години 24 лютого», «Я норм», «Не питай, не кажи»; Наталія Ігнат'єва «Віно»; Віталь Карабань «How are you»; Тетяна Киценко «Іван Федорович Шпонька та червона свитка», «Назвати своїми іменами»; Ольга Князева «Чи зможуть українці говорити з росіянами?»; Лена Лягушонкова «Тополь М летить на кішку Брошку»; Ольга Мацюпа «Уламки і пазли», «Цвітіння»; Олег Михайлов «41 день лютого», «Дивна весна», «Море залишиться»; Анатолій Наумов «Втеча в майбутнє»; Поліна Положенцева «Заощаджуйте світло»; Ріль Трас «П'єса про невеселе»; Володимир Сердюк «Чи я застарий для війни?», «Damn ageism»; Ірина Серебрякова «Дейнеріс та інші», «На(дія)»; Оксана Савченко «Я хочу додому», «В ден»; Володимир Сурай «Під зеленим куполом з жовтими вогнями та іскрами», «Я, дім та інші речі»; Олексій Тарасенко «Мої квіти поїхали», «3 доби останнього дня»; Дмитро Терновий «Напередодні, або Все буде добре»; Елеонора Тимошенко «Коли ми заговоримо», «100 днів»; Людмила Тимошенко «Моя мама чайник», «Моя тара»; Людмила Тимошенко, Марина Смілянець «Коти-біженці»; Ірина Феофанова «Коли цей день закінчиться», «Чужесранка», «Війна, кухня і 8 випадкових людей»; Катерина Холод «Покер з долею»; Віталій Ченський «Робинзон»; Сергій Шинкарук «Любов, війна»).

Ця добірка цікава насамперед тим, що демонструє відхід низки драматургів від захоплення російською культурою та російською «ною драмою» і свідоме позиціонування себе як українських митців, які проходять процес пришвидшеної громадянської самоідентифікації. Утім, прикро, що навіть у контексті повномасштабної збройної агресії модератори сайту продовжують приймати і розміщувати драматургічні тексти російською мовою – навіть у збірці про те, як росія нищить нас і нашу країну («Херсон. Дневник оккупації» О. Астасьевої та «Робинзон» В. Ченського). Адже не проблема з поваги до читачів, зрештою, самоповаги – зробити літературні переклади коротеньких драматургічних текстів. Проте поки маємо соціальну безвідповідальність як митців, які позиціонують себе як українські драматурги, так і модераторів окремих українських віртуальних ресурсів, а також споживачів подібного контенту, які досі толерують російськомовні культурні продукти й не розцінюють їх як неповагу до себе.

Окремо скажу про проєкт «*Антологія 24*», який сьогодні має і віртуальне, й книжкове, і перформативно-театральне втілення. Тексти для нього визначені в результаті конкурсного відбору (конкурс було оголошено у квітні 2022 р.) креативною командою у складі Вероніки Скляррової – культурної менеджерки з Харкова, донеччанина за місцем народження, а нині киянина –перформера та режисера Пьотра Армяновського, львівської культурної менеджерки Оксани Данчук, харківської театрознавиці Світлани Баженової, харківської режисерки Єлизавети Баннікової, харківського актора і режисера Олександра Фоменка. «Все, що було “до”, втратило сенс, – наголошує проєктна команда цієї антології. – Говорити, дихати, робити театр стало тісно, важко. Але війна в тому числі за ідентичність та за цінності, за нашу свободу. Це стало фундаментом проєкту “Антологія 24”. До збірки увійшли п’єси, есеї, щоденникові записи, польові нотатки, віршовані нариси, створені як досвідченими драматургами, так і авторами-початківцями. Відібрали їх відомі практики та теоретикині українського театру. Разом ці тексти складають мапу подій з 24 лютого і до дати дефайну прийому робіт» [1]. Команда проєкту засвідчує, що вони отримали понад 100 драматургічних текстів. Жанрові та вікові рамки учасникам конкурсу не виставлялися, оскільки організатори цієї події прагнули «отримати найсвіжіший відбиток подій, такий, яким він є прямо зараз», «строкатий, нерівний, але абсолютно правдивий та несамопитий» і переконані, що їм вдалося «почути нові голоси», що є дуже важливим, оскільки «мистецтво і культура у широкому розумінні є ненасильницьким інструментом, що може допомогти Українському суспільству у становленні та гармонії» [1]. Серед нових драматургічних «голосів» можна назвати харків’янок Юлію Нечай, Юлію Ран і Кіру Ситнікову, киянок Ірину Феофанову та Катерину Годік, криворожанку Ярославу Муравецьку, одесита Віктора Солодчука, франківчанина Сергія Шинкарчука, львів’янку Люцію Лісову, Ханну Невідому з Донбасу, Олексія Мінька з Бердянська. Наймолодшій із них – Кірі Ситніковій – усього 14 років. Із досвідчених драматургів у фінал конкурсу вийшли зі своїми драматургічними текстами Андрій Бондаренко, Наталка Блок, Людмила Тимошенко, Ірина Гарець, Ніна Захоженко, Ден Гуменний, Анна Галас, Лена Лягушонкова. Відтак за художнім рівнем текстів антологія вийшла доволі нерівномірною.

Вероніка Скляррова, міркуючи про спонуки взятися за цей проєкт, наголосила, що це було нескладно, адже вона ледь не щодня отримувала запити від колег зі Сполучених Штатів Америки та з Європи на драматургічні тексти, придатні для читок перед аудиторією різних країн світу. Провідну ідею проєкту озвучено у передмові до нього: «Життя кожного жителя України в цей день фатально та незворотно змінилося: тепер всі, навіть ті, хто декларував існування “поза політикою”, мають за плечима новий гіркий досвід. Життя десятків тисяч вже обірвалося. І якщо за військовими діями можна стежити через стрічки новин, то за змінами в існуванні окремих людей, долі яких складатимуться в долю цілого народу, можна спостерігати, лише давши цим людям голос. Саме таким чином команда проєкту “Антологія 24” прагне донести до мешканців інших країн те, що зараз відбувається на нашій території – зібравши творчо переосмислені свідчення цієї трагедії» [1].

Публікація антології на сайті «Parade-Fest» інтерактивна: змістовно та візуально привабливо представлено всю креативну команду, є посилання на постійні поточні читки її п’єс в українських театрах, гіпертекстово відкриваються посилання на самі тексти. І творцям антології, і її учасникам запропоновано відповісти на запитання «Як змінилися обставини вашого життя після початку війни?», і люди відповідають на нього по-різному. Наприклад, для Світлани Баженової, Єлизавети Баннікової, Люції Лісової, Юлії Ран, Олексія Мінька війна є ментальною і не прив’язана до конкретних дат російського вторгнення, для Юлії Гудошник, Ханни Невідомої, Катерини Годік, Ярослави Муравецької вона розпочалася ще від 2014 року, а для Оксани Данчук, Олександра Фоменка, Юлії Гончар, Ніни Захоженко, Дена Гуменного, Юлії Нечай, Кіри Ситнікової, Анни Галас, Андрія Бондаренка, Сергія Шинкарука, Рената Сеттарова, Ірини Феофанової, Наталки Блок, Людмили Тимошенко, Віктора Солодчука, Ірини Гарець початок війни – це 24 лютого 2022 року. Лена Лягушонкова, яка вже у 2014 році втікала від війни, констатує, що у неї вже вдруге більше немає дому, що у неї більше немає рідних – «вони всі живі, але мертві». А

Валерій Пузик взагалі зараз перебуває у лавах ЗСУ, а до цього брав участь в АТО у складі Добровольчого українського корпусу Правого сектору. «Зараз разом з військовими перемогами необхідно будувати і майбутнє української культури, вписувати Україну не тільки у підручники військової справи, а й у світову культуру. Адже кожний культурний проєкт – це перемога у битві за свідомість українського суспільства. Ці тексти, створені тут і зараз, – як миттєвий творчий відбиток реальності, і дуже важливо зафіксувати їх саме як театральні тексти. Адже театру потрібні слова, щоб говорити про нашу історію... Антологія з найкращих творів – це побудова нового наративу, у якому дійсно об'єднана вся Україна. У цій трагедії вже немає сходу і заходу, прихильників різних політичних сил, національностей; вважаю, що це нова точка відліку української культури. Спільна історія, яка торкнулася абсолютно кожного» [1], – розмірковує Світлана Баженова.

Усі представлені в антології тексти транслюють новий індивідуальний і колективний досвід українців, пов'язаний із пережиттям війни від 24 лютого 2022 року та її рефлексуванням: «Відчуття війни» Юлії Гончар, «Я, війна і пластикова граната» Ніни Захоженко, «Повітряна тривога» Дена Гуменного, «Турі-Рурі» Юлії Нечай, «Чого боїться Руді» Кіри Ситнікової, «Хроніки» Анни Галас, «Обережно, міна» Юлі Гудошник, «Синдром уцілілого» Андрія Бондаренка, «Шансон» Лени Лягушонкової, «Любов, війна» Сергія Шинкарчука, «Музика війни» Рената Сеттарова, «Чужесранка» Ірини Феофанової, «Хронологія» Люції Лісової, «Голодні стіни» Ханни Невідомої, «Хороші хлопчики люблять розганяти ОМОН» Катерини Годік та Ярослави Муравецької, «Сни під час війни» Наталки Блок, «Два скетчі про війну» Юліті Ран, «Амплуа» Олексія Мінька, «Моя мама чайник» Людмили Тимошенко, «Де ми були 8 років» Віктора Солодчука, «Зошит війни» Валерія Пузика, «Садити яблуні» Ірини Гарець.

У планах проєктної команди – переклади текстів кількома мовами, організація читань (а, можливо, і постановок) у театрах світу. Читання цих п'єс в Україні вже активно впроваджено на різних театральних майданчиках.

Переклад драматургічних текстів «Антології-24» англійською мовою та розміщення англійського варіанта цього корпусу текстів на сайті «Parade-Fest» анонсовано на найближчий період.

Надзвичайно цікавим вбачається драматургічний проєкт «Невишневий сад», задуманий драматургинею Людмилою Тимошенко ще на початку нової фази російсько-української війни і реалізований у середині листопада 2022 року у Schauspiel Stuttgart (м. Штутгарт, Німеччина) у форматі драматургічних читань (літературні переклади Лідії Нагель, художнє оформлення Анни Щербини). П'ятнадцяти драматургам із колективу Театру драматургів (Андрій Бондаренко, Оксана Гриценко, Наталка Блок, Ольга Мацюпа, Оксана Савченко, Тетяна Киценко, Анастасія Косодій, Ігор Білиць, Ірина Гарець, Юлія Гончар, Катерина Пенькова, Лена Лягушонкова, Павло Ар'є, Олена Гапеева, Людмила Тимошенко) було запропоновано створити індивідуальні драматургічні тексти, героями яких мають стати дерева, названі так само, як і смертельна зброя цієї війни: тополь, бук, верба, ясень, груша, яблуня, дуб, кедр, каштан, платан, пальма, жасмін, береза, шипшина, акація. Драматурги планують оприлюднити тексти у форматі читок та у форматі електронної антології.

Ще варто знати, що у червні 2022 року було започатковано віртуальну територію «*Ukrainian Drama Translations*» [7], яка розрахована на швидке просування сучасної української драматургії про війну у світі – у форматі театральних читань, літературних перекладів, експрес-видань та публічних обговорень. Тексти українських драматургів, особливо ті, що написані вже після початку широкомасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, оперативно перекладаються англійською, німецькою, словацькою, румунською, французькою мовами, а читання проводяться за участі іноземних акторів та режисерів у різних театрах. Зібрані кошти передаються на допомогу Україні. З березня 2022 року вже проведено більше 140 читань по всьому світу – у США, Великій Британії, Ірландії, Німеччині, Франції, Румунії, Молдові, Фінляндії, Швеції, Словаччині та інших країнах. У

травні-червні до цієї ініціативи долучилися також не лише українські драматурги, а й українські театри – режисери, актори. Низку читань було проведено також і в Україні [3].

За рахунок того, що драматургічні тексти українських драматургів оцифровані і дбайливо зібрані у віртуальні колекції, з ними легко працювати перекладачам, промоутерам і світовим театрам, а така співпраця активно шириться світом у рамках проєктів «ДрамПост» (Національний Центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса), «Мистецький штаб» (Центр Івана Миколайчука), «Читання української драматургії про війну» (ProEnglish Theatre), а також започатковані Джоном Фрідманом «Світові читання сучасної української драми», в яких він виступає також як перекладач. Окрім безлічі майданчиків для читань таких текстів в Україні, з ними активно знайомиться публіка за кордоном: у Сполучених Штатах Америки, Великій Британії, Туреччині, Франції, Польщі, Ірландії та багатьох інших країнах світу.

Огром драматургічних текстів про війну, створених та оприлюднених за дев'ять місяців від початку повномасштабної російської агресії, засвідчує колосальний інтерес українського суспільства та світового співтовариства до осмислення кристалізації української нації у горнилі війни 2022 року. Саме через таку драматургію українці доносять до світової спільноти біль цієї війни і героїзм українського народу, який позбавляється комплексу колоніальної жертви і відстоює цінності демократії, свободи та власної громадянської ідентичності. Лишається висловити сподівання, що українські театри активніше говоритимуть зі своїми глядачами про те, що з нами відбувається зараз і як українцям більше ніколи не забувати, чим для нашого народу обертаються імперські амбіції сусідньої країни.

Список використаної літератури:

1. Антологія 24. URL : <https://paradefest.com.ua/anthology24/#intro>.
2. Війна. 24 лютого 2022. URL : <https://ukrdramahub.blogspot.com/p/24-2020.html>.
3. Глобальна ініціатива Worldwide Ukrainian Play Readings. URL : <https://ukrdrama.ui.org.ua/ua/news/hlobalna-initsiatyva-worldwide-ukrainian-play-readings>.
4. Драматург. URL : <https://dramaturg.org.ua/>.
5. Національний центр театрального мистецтва ім. Л. Курбаса. Новини. Актуальна драматургія. На часі. URL : <http://kurbas.org.ua/news/aktualna-dramaturgiya-na-chasi/aktualna-dramaturgiya-na-chasi.html?fbclid=IwAR3F6HTpRtcjtmZX95Q6AFpM8e7-GOZya9JlZjRlcd6RrsPL7UGa2DcrpMw>.
6. Національний центр театрального мистецтва ім. Л. Курбаса. Новини. Актуальна драматургія. URL : <https://www.kurbas.org.ua/news/nenazvana-viuna/nenazvana-viuna.html?fbclid=IwAR3GurkrVp6mPC1G7FrVErG-HcIdcd5sQrvmA2FDyOBxCmekQqtEtjcBI>.
7. Ukrainian Drama Translations. URL : <https://ukrdrama.ui.org.ua/en>.

Анотація

Бондарева Олена. Електронні ресурси сучасних українських п'єс про війну: читаємо, ставимо, обговорюємо

У статті проаналізовано віртуальні ресурси сучасної української драми, які накопичують та викладають у відкритий доступ драматургічні тексти про нову фазу російської агресії проти України, розпочату 24 лютого 2022 року (сайт Національного центру театрального мистецтва ім. Л. Курбаса, «Драматург», «UKRDRAMACHUB», «Parade-Fest», «Ukrainian Drama Translations») та створені на них сучасні драматургічні антології («На часі», «Неназвана війна», «Війна. WAR», «Війна. 24 лютого 2022», «Антологія 24», «Невишневий сад»). Наголошено на тому, що через таку драматургію українці доносять до світової спільноти біль цієї війни і героїзм українського народу, який позбавляється комплексу колоніальної жертви і відстоює цінності демократії, свободи та власної громадянської ідентичності.

Ключові слова: *віртуальні хаби, антологія, драма про війну, ідентичність, драматургічні читання.*

Summary

Bondareva Olena. Electronic resources of modern Ukrainian plays about the war: reading, putting on, discussing

The article analyzes the virtual resources of modern Ukrainian drama, which accumulate and make open access dramaturgical texts about the new phase of Russian aggression against Ukraine, which began on February 24, 2022 (the website of the Les Kurbas National Theater Arts Center, «Dramaturg», «UKRDRAMACHUB», «Parade-Fest», «Ukrainian Drama Translations») and modern dramatic anthologies based on them («On Time», «Untitled War», «War. WAR», «War. February 24, 2022», «Anthology 24», «Nevyshnevy garden»). It is emphasized that through such a drama, Ukrainians convey to the world community the pain of this war and the heroism of the Ukrainian people, who get rid of the colonial victim complex and defend the values of democracy, freedom and their own civic identity.

Key words: virtual hubs, anthology, war drama, identity, dramatic readings.

DOI 10.31909/26637103.2022-(9)-5

УДК 821.161.2'42

Світлана БОРОДИЦА

(м. Тернопіль)

**ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИЧНОГО МИСЛЕННЯ
ВАСИЛЯ ГЕРАСИМ'ЮКА**

Кожне літературне покоління має своє неповторне світосприйняття, власний художній світ, який відрізняє його від інших. Вісімдесятники – складний літературний феномен, бо творили елітарну поезію, міфологічно та метафорично ускладнену. Передусім це яскрава генерація українських поетів, перша в історії повоєнної української літератури, що стала опозиційною традиційному народницькому дискурсу. Віктор Неборак, Олександр Ірванець, Іван Малкович, Ігор Римарук, Юрій Андрухович, Василь Герасим'юк, Павло Гірник, Оксана Забужко, Тарас Федюк та інші орієнтувалися не на суспільні проблеми, як шістдесятники, а на індивідуальне переживання та філософське осмислення доби.

У період соціально-політичної та культурної кризи радянського суспільства, девальвації моральних цінностей у кінці ХХ століття творчість письменників-вісімдесятників трактуємо як оригінальне літературне явище. Вони були й залишаються в українській літературі найпопліднішими трансляторами модерністської поетики. Їхні твори стали українським андеграундом, оскільки, позбавляючись «філософсько-естетичної одномірності», наближалися до постмодернізму. Тому потребують сучасного перепрочитання та аналізу в контексті малодослідженої літературознавцями української поезії 80-х років минулого століття. Особливої уваги в цьому сенсі вимагає з'ясування новаторства поетичного мислення і світобачення одного зі знакових представників цієї літературної генерації – Василя Герасим'юка. Свідченням оригінальності та високої естетичної вартості його лірики є Шевченківська премія, яку він одержав 2003 року за збірку «Поет у повітрі».

Поезія вісімдесятників характеризується первинністю естетичних критеріїв, пріоритетом загальнолюдських цінностей, гуманістичних засад, а відтак є інтелектуальною, філософською, метафоричною. Поети 1980-х творчо трансформували джерела міфології, фольклору, Біблії, переосмисливши у такий спосіб гострі проблеми сучасності. Їхня модерністська творчість впевнено відроджувала міфопоетичну свідомість, художні пошуки у сфері асоціативного письма, національної історіософії, художньої форми (зокрема, тяжіння до верлібру), поетичного словника. Таке «особистісне» переживання українського

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Зарудняк Олександр Андрійович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Почесний громадянин м. Ізмаїл.

Андрієнко Валерія Олександрівна – здобувачка ОС «Магістр» факультету української філології та літературної творчості імені А. Малишка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Бикова Тетяна Валеріївна – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Бикова Олександра Олександрівна – здобувачка ОС «Бакалавр» факультету української філології та літературної творчості імені А. Малишка Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Бондарева Олена Євгенівна – доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник кафедри української літератури, компаративістики та грінченкознавства Київського університету імені Бориса Грінченка, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки театральних діячів України.

Бородіца Світлана Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.

Вашків Леся Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.

Вишницька Юлія Василівна – доктор філологічних наук, доцент кафедри світової літератури факультету української філології, культури і мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Віннічук Алла Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Войтюк Людмила Михайлівна – учитель української мови та літератури, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист ліцею № 4 Ладизинської міської ради Вінницької області.

Галак Інна Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Голованова Олена Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та методики навчання іноземних мов Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Григоренко Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Зелененька Ірина Алімівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Національної спілки письменників України.

Кисельова Катерина Валегіївна – магістр філології, випускниця Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Кіраль Сидір Степанович – доктор філологічних наук, професор, Почесний професор Ізмаїльського державного гуманітарного університету, завідувач відділу національної бібліографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, заслужений діяч науки і техніки України.

Кічук Надія Василівна – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету, академік Академії наук вищої освіти України, академік Міжнародної академії педагогічних і соціальних наук.

Кічук Ярослав Валерійович – доктор педагогічних наук, професор, ректор Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Колесников Андрій Олександрович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Конончук Тетяна Іванівна – кандидат філологічних наук, завідувач і професор кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України.

Крупка Віктор Петрович – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член Національної спілки письменників України, член Національної спілки журналістів України.

Мельникова Руслана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Олійник Іванна Іванівна – здобувачка ОС «Магістр» ОП «Українська мова та література» Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Осьмак Ніна Дмитрівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Павленко Ксенія Володимирівна – здобувачка ОС «Бакалавр» ОП «Мова і література (англійська)» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Поліщук Ярослав Олександрович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українистики Познанського університету імені Адама Міцкевича, Польща.

Радько Гана Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Райбедюк Галина Богданівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету, докторантка кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, лауреат премії імені Ірини Калинець.

Рарицький Олег Анатолійович – доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури і компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Рева-Левшакова Людмила Володимирівна – доктор філологічних наук, професор кафедри мовної та загальногуманітарної підготовки іноземців Одеського національного університету

імені *І. І. Мечникова*, віце-президент з соціально-гуманітарних питань Міжнародної академії освіти і науки.

Риженко Катерина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури, іноземних мов та перекладу Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Рябець Людмила Віталіївна – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу діалектології Інститут української мови НАН України.

Скуратко Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Соколова Алла Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Тищенко Зара Робертівна – доктор філософії в галузі гуманітарних наук зі спеціальності «Філологія», консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників м. Київ.

Ткаченко Вікторія Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Топчий Лариса Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Турлак Людмила Петрівна – старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія».

Удовиченко Лариса – доктор педагогічних наук, професор кафедри східної культури і літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ходацька Ольга Миколаївна – учитель української мови та літератури Київської гімназії-інтернату № 13, учитель вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, методист-кореспондент ІПО КУ імені Бориса Грінченка, член Національної спілки журналістів України.

Циганенко Лілія Федорівна – доктор історичних наук, професор кафедри історії та методики її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Академік Міжнародної академії науки і освіти, член проектно-експертної ради Агентства транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай», Лауреат премії Національної Спілки Кращезнавців України імені Петра Тронька, стипендіат фонду Герди Хенкель (Німеччина).

Циганок Ірина Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Шевчук Тетяна Станіславівна – доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

ЗМІСТ

<i>Кічук Ярослав</i> . Святість мудрого життя в освітянських справах.....	3
<i>Кічук Надія</i> . Олександр Андрійович Зарудняк у діалозі із сьогоденням.....	4
<i>Соколова Алла</i> . Стежками біографії патріарха.....	7
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ	
<i>Зарудняк Олександр</i> . Синтаксичні засоби стилістики в новелах Григорія Косинки.....	11
<i>Андрієнко Валерія</i> . Взаємозалежність влади і сексуальності в романі «Польові дослідження з українського сексу» Оксани Забужко.....	17
<i>Бикова Тетяна</i> . Художнє відображення світу людини в часи катастрофи у творах Миколи Матієва-Мельника і Катрі Гриневичевої.....	22
<i>Бондарева Олена</i> . Електронні ресурси сучасних українських п'єс про війну: читаємо, ставимо, обговорюємо.....	28
<i>Бородіца Світлана</i> . Особливості метафоричного мислення Василя Герасим'юка.....	33
<i>Вишницька Юлія, Павленко Ксенія</i> . Екокритика у феміністичному дискурсі.....	38
<i>Віннічук Алла, Крупка Віктор</i> . Історичні драми Бориса Грінченка: на межі трагічного і героїчного.....	44
<i>Галак Інна, Григоренко Ірина</i> . Листування Михайла Косача (Михайло Обачний): історико-літературні аспекти.....	50
<i>Голованова Олена</i> . Множинність естетичного ідеалу автора в соціогонічній поемі «Memento mori» Міхая Емінеску.....	55
<i>Зелененька Ірина, Ткаченко Вікторія</i> . Архітектоніка й авторський задум: до діалогу Тараса Мельничука з Лесею Українкою, дисидентська поезія і fin de siècle.....	65
<i>Колесников Андрій</i> . Вивчення частини мови як розділ парадигмології: лінгводидактичний аспект.....	74
<i>Конончук Тетяна</i> . Проза Володимира Малика про реальність 30-х рр. ХХ ст. в Україні: особливості художньої трансформації.....	85
<i>Олійник Іванна</i> . «Казка про калинову сопілку» О. Забужко в інтертекстуальних зв'язках.....	80
<i>Осьмак Ніна, Бикова Олександра</i> . Сергій Жадан як знакова постать у сучасному літературному процесі.....	97
<i>Поліщук Ярослав</i> . Українська ідея у трактуванні Бориса Грінченка.....	101
<i>Радько Ганна</i> . Мемуарний портрет власного «Я» Ірини Жиленко (на матеріалі книги спогадів «Homo feriens»).....	108
<i>Райбедюк Галина</i> . Інтертекстуальні маркери біографічного дискурсу лірики Ірини Калинець.....	115
<i>Рарицький Олег</i> . Епістолярій шістдесятників як формат літературно-критичного мислення в умовах загроженої культури.....	123
<i>Рева-Лєвшакова Людмила</i> . Образ української жінки в Османській імперії (на матеріалі роману «Роксолана» П. Загребельного).....	128
<i>Риженко Катерина</i> . Моделювання текстового масиву саможиттєписної прози П. Куліша.....	132
<i>Рябець Людмила</i> . Українська діалектологія як навчальна дисципліна: традиції і новаторство.....	137
<i>Скуратко Тетяна</i> . Жанр поеми-симфонії у творчості Івана Драча.....	143

<i>Тищенко Зара</i> . Образ рідного краю в мовосвіті поета-дисидента Тараса Мельничука.....	151
<i>Топчий Лариса</i> . Риторичні питання як стилістичні маркери експресивності (на матеріалі поезій Дмитра Павличка).....	157
<i>Турлак Людмила</i> . Типові помилки в українському мовленні майбутніх фахівців морської галузі в полілінгвальному ареалі.....	162
<i>Удовиченко Лариса</i> . Громадянська ідентичність учнів як базовий компонент нової філософії освіти.....	166
<i>Циганенко Лілія</i> . Знакове інтерв'ю в «живій історії» патріарха університету.....	173
<i>Циганок Ірина, Кисельова Катерина</i> . Анімалістичні фраземи української і болгарської мов.....	179
<i>Шевчук Тетяна</i> . Кроскультурний модус інтелектуального дискурсу Григорія Сковороди.....	184

РЕЦЕНЗІЇ

<i>Вашиків Леся</i> . Мовознавча праця про лемківську пісню [Паньо С., Вакарюк С., Лісняк Н. Мовосвіт лемківської пісні].....	199
<i>Кіраль Сидір</i> . Новаторське дослідження в царині чендеєзнавства [Жаркова Р. «Бачу її нині...»: жіночі образи у малій прозі Івана Чендея].....	201

З МЕТОДИЧНОЇ СКАРБНИЦІ

<i>Войтюк Людмила</i> . Урок позакласного читання «Чи кожна людина вміє літати?» (за романом «Матусин оберіг» Світлани Талан).....	205
<i>Мельникова Руслана</i> . Вивчення творчості Емми Андієвської: екзистенційні проблеми.....	213
<i>Ходацька Ольга</i> . Творчий підхід учителя до викладання української літератури в закладах загальної середньої освіти: проєкт українського культурного фонду «Українська література в коміксах».....	222

НАШІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

<i>Гуменний Микола</i> . Антивоєнна романістика в контексті суспільної свідомості: монографія; <i>Ізмаїльська болгарська громада імені Святої Софії</i> (2001–2021): альманах; <i>Райбедюк Галина</i> . Люби і знай свій рідний край: навчальний посібник-хрестоматія з літератури рідного краю; <i>Spațiul cultural românesc din Vigeac</i> [Румунська складова в культурному просторі Буджака]: монографія; <i>Ходацька Ольга</i> . Розвиток професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти: методичні рекомендації; <i>Чендей Іван</i> . Листування з київськими критиками; <i>Шикиринська Ольга</i> . Інтермедіальна парадигма філософської прози Джона Беньяна і Григорія Сковороди: монографія.....	229
--	-----

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	233
------------------------------------	-----

CONTENTS

<i>Kichuk Yaroslav</i> . The sanctity of the wise life in educational activities.....	3
<i>Kichuk Nadia</i> . Oleksandr Andriyovych Zarudnyak in dialogue with the present.....	4
<i>Sokolova Alla</i> . Along the paths of the patriarch's biography.....	7
INTERDISCIPLINARY STRATEGIES OF MODERN PHILOLOGY	
<i>Zarudniak Oleksandr</i> . Syntactic means of stylistics in Hryhoriy Kosinka's short stories.....	11
<i>Andriienko Valeriia</i> . The interdependence of power and sexuality in the novel «Fieldwork in Ukrainian Sex» by Oksana Zabuzhko.....	17
<i>Bykova Tetiana</i> . Artistic representation of the world of man in times of catastrophe in the works of Mykola Matiyev-Melnyk and Katra Hrynevycheva.....	22
<i>Bondareva Olena</i> . Electronic resources of modern Ukrainian plays about the war: reading, putting on, discussing.....	28
<i>Boroditsa Svitlana</i> . Peculiarities of Vasyl Gerasimyuk's metaphorical thinking.....	33
<i>Vyshnytska Yuliia, Pavlenko Kseniia</i> . Ecocriticism in feminist discourse.....	38
<i>Vinnichuk Alla, Krupka Viktor</i> . Historical dramas of Borys Grinchenko : on the verge of tragic and heroic.....	44
<i>Halak Inna, Hryhorenko Iryna</i> . Correspondence of Mykhailo Kosach (Mykhailo Obachnyi): historical and literary aspects.....	50
<i>Golovanova Olena</i> . The multiplicity of the author's aesthetic ideal in the sociogonic poem «Memento mori» by Mihai Eminescu.....	55
<i>Zelenenka Iryna, Tkachenko Viktoriia</i> . Architectonics and author's idea: to Taras Melnychuk's dialogue with Lesya Ukrainka, dissident poetry and fin de siècle.....	65
<i>Kononchuk Tetiana</i> . Volodymyr Malyk's prose about the reality of the 1930 s. of the twentieth century in Ukraine: features of artistic transformation.....	74
<i>Kolesnykov Andrii</i> . Study of parts of speech as a section of paradigmology: linguistic and didactic aspects.....	85
<i>Olünyk Ivanna</i> . «The Tale of the Viburnum Pipe» by O. Zabuzhko in Intertextual Connections.....	90
<i>Osmak Nina, Bykova Oleksandra</i> . Serhiy Zhadan as a significant figure in the modern literary process.....	97
<i>Polishchuk Yaroslav</i> . The Ukrainian idea in interpretation of Borys Hrinchenko.....	101
<i>Radko Hanna</i> . Memoir portrait of Iryna Zhilenko's own self (based on the material of the book of memoirs «Homo feriens»).....	108
<i>Raibediuk Halina</i> . Intertextual markers of biographical discourse of Iryna Kalinets' lyrics.....	115
<i>Rarytskyi Oleh</i> . Shistdesiatnyky's epistolary as a format of literarycritical thinking in the conditions of endangered culture.....	123
<i>Reva-Lievshakova Liudmyla</i> . The image of the Ukrainian woman in the Ottoman state (based on the novel «Roksolana» by Pavlo Zahrebelnyi).....	128
<i>Ryzenko Kateryna</i> . Modeling of the text array of Panteleimon Kulish's autobiographical prose.....	132
<i>Riabets Liudmyla</i> . Ukrainian dialectology as an educational discipline: traditions and innovation.....	137

<i>Skuratko Tetiana</i> . The genre of the symphonic poem in the works of Ivan Drach.....	143
<i>Tyshchenko Zara</i> . The image of the native land in the language of the dissident poet Taras Melnychuk.....	151
<i>Topchiiy Larisa</i> . Methods of using rhetorical questions in monologue speech Dmytro Pavlychko.....	157
<i>Turlak Liudmyla</i> . Typical mistakes in the Ukrainian speech of future specialists of the maritime industry in a multilingual area.....	162
<i>Udovychenko Larysa</i> . Civic identity of students as a basic component of the new philosophy of education.....	166
<i>Tsyhanenko Liliia</i> . Iconic interview in the «living history» of the patriarch of the university.....	173
<i>Tsyhanok Iryna, Kiselyova Kateryna</i> . Animalistic phraseology of the Ukrainian and Bulgarian languages.....	179
<i>Shevchuk Tetyana</i> . Cross-cultural modus of intellectual discourse of Hryhorii Skovoroda.....	184

REVIEWS

<i>Vashkiv Lesya</i> . Linguistic work about the Lemki song [Panyo S., Vakaryuk S., Lisnyak N. Language world of the Lemki song].....	199
<i>Kiral Sidir</i> . Innovative research in the field of Chendei studies [R. Zharkova «I see her now...»: female images in the short prose of Ivan Chendei].....	201

FROM THE METHODOICAL TREASURY

<i>Lyudmila Voytiuk</i> . Extracurricular reading lesson «Can every person fly?» (based on the novel «Mother's Charm» by Svitlana Talan).....	205
<i>Melnikova Ruslana</i> . Study of Emma Andievska's works: existential problems.....	213
<i>Khodatska Olha</i> . Creative approach to teaching Ukrainian literature in institutions of general secondary education: project of the Ukrainian Cultural Foundation «Ukrainian literature in comics».....	222

OUR PRESENTATIONS

<i>Mykola Humennyi</i> . Anti-war novels in the context of public consciousness: a monograph; <i>Izmail Bulgarian community named after Saint Sophia (2001–2021): almanac</i> ; <i>Halyna Raibediuk</i> . Love and know your native land: a textbook-chrestomathy on the literature of the native land; <i>Spațiul cultural românesc din Bugeac</i> [The Romanian component in the cultural space of Budzhak] : monograph; <i>Olha Khodatska</i> . Development of professionalism of the teachers of the Ukrainian language and literature in the conditions of non-formal education: methodological recommendations; <i>Ivan Chendei</i> . Correspondence with Kyiv critics / compiler; <i>Olha Shykyrynska</i> . Intermedial paradigm of philosophical prose of John Benyan and Hryhorii Skovoroda: monograph.....	229
INFORMATION ABOUT THE AUTHORS	233

ФІЛОЛОГІЧНІ ДІАЛОГИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 9

Українською, англійською та румунською мовами

За науковий рівень та мовне оформлення відповідальні автори

*Англомовний супровід
Галини Олейникової*

*Румуномовний супровід
Олени Голованової*

*Верстання та макетування
Олени Мартинчук*

*Підписано до друку 22.12.2022. Формат 60x90/8.
УМ. друк. арк. 20,9. Тираж 300 прим. Зам. № 589*

*Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Ізмаїльського державного гуманітарного університету*

Адреса: 68610, Одеська обл., м. Ізмаїл, вул. Репіна, 12, каб. 208

Тел.: (04841) 4-82-42

E-mail: nauka_idgu@ukr.net